

EURÓPSKA ÚNIA
Európske štrukturálne
a investičné fondy

METODICKÁ POMÔCKA

k aplikácii „**sociálneho aspektu
vo verejnom obstarávaní**“ v rámci
zákaziek spolufinancovaných
zo zdrojov

Operačného programu
Kvalita životného prostredia

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
Riadiaci orgán pre Operačný program Kvalita životného prostredia

verzia 1.0, 31. máj 2016

Obsah

1. Úvod	3
2. Čo je to sociálne verejné obstarávanie?	4
3. Aplikácia sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní	5
3.1 Podmienky účasti v rámci technickej alebo odbornej spôsobilosti	5
3.2 Špecifikácia predmetu zákazky	6
3.3 Kritériá na vyhodnotenie ponúk	7
3.4 Osobitné podmienky plnenia zmluvy	8
3.5 Vyhradene práva účasti vo verejnom obstarávaní len pre chránené dielne a chránené pracoviská (aplikovateľné len pre podlimitné zákazky)	10

1. Úvod

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky ako riadiaci orgán pre Operačný program Kvalita životného prostredia (ďalej aj „OP KŽP“) vypracovalo túto Metodickú pomôcku k aplikácii „sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní“ v rámci zákaziek spolufinancovaných zo zdrojov Operačného programu Kvalita životného prostredia (ďalej len „metodická pomôcka“) za účelom poskytnúť odbornú podporu v oblasti procesov verejného obstarávania (ďalej aj „VO“) žiadateľom/prijímateľom NFP a čo najefektívnejšie využívať všetky dostupné nástroje na realizáciu projektov v rámci OP KŽP.

Pojem „sociálny aspekt vo VO“ je na účely metodickej pomôcky rovnocenný s inými používanými pojmami ako napr. zohľadňovanie sociálneho hľadiska pri VO alebo sociálne nakupovanie.

Jednotlivé postupy a návrhy aplikácie sociálneho aspektu vo VO uvedené v tomto dokumente **vychádzajú z legislatívneho prostredia Slovenskej republiky a Európskej komisie, odporúčanej praxe Európskej komisie a členských štátov Európskej únie.**¹

Pokiaľ je v rámci VO postupované v zmysle príslušných ustanovení zákona o VO, ktoré zohľadňujú určité sociálne aspekty (napr. podmienky účasti preukazované v rámci osobného postavenia uchádzača/záujemcu), tieto podmienky sú záväzné a predstavujú minimálny základ, ktorý môže (alebo v určitých postupoch musí) byť v postupe zadávania zákazky zohľadnený. Zároveň existuje v rámci zákona o VO skupina voliteľných inštitútov, ktoré môžu byť využité pre oblasť sociálneho VO v závislosti od predmetu zákazky (napr. technické špecifikácie) alebo inštitúty sledujúce napĺňanie princípov spoločensky zodpovedného VO (napr. kritéria na vyhodnotenie ponúk, osobitné podmienky plnenia zmluvy).

Spoločensky zodpovedné VO využíva záujem hospodárskych subjektov o získanie verejných zákaziek na presadzovanie sociálnych a environmentálnych cieľov, ako napr. podpora príležitostí v oblasti zamestnanosti a sociálneho začleňovania, presadzovanie rovnakých príležitostí, dodržiavanie ľudských a pracovných práv, podpora malých a stredných podnikov vrátane sociálnych podnikov za dodržania princípov európskych smerníc o VO².

Pokiaľ sa verejný obstarávateľ (žiadateľ/prijímateľ) rozhodne pre využitie sociálneho aspektu vo VO, je nevyhnutné aby pri jeho aplikácií vždy rešpektoval princípy VO a to najmä **princíp rovnakého zaobchádzania, princíp nediskriminácie uchádzačov alebo záujemcov, princíp transparentnosti a princíp proporcionality**. Aplikovanie sociálneho aspektu vo VO by nemalo predstavovať neopodstatnené prekážky k prístupu hospodárskych subjektov k účasti vo VO a malo by podporovať čestnú hospodársku súťaž.

Táto metodická pomôcka predstavuje pomocný nástroj pre verejných obstarávateľov – žiadateľov/prijímateľov pri aplikácii sociálneho aspektu vo svojom VO, pričom je vhodné aby dokumenty, ktoré zahŕňajú tieto podmienky, boli pred ich zverejnením konzultované s poskytovateľom NFP alebo Úradom pre verejné obstarávanie (ďalej len „ÚVO“) napr. v rámci ex-ante kontroly.

Vytvorenie tejto metodickej pomôcky je tiež jedným z opatrení, ku ktorým sa Slovenská republika zaviazala v Partnerskej dohode v rámci všeobecnej ex-ante kondicionality „Verejné obstarávanie“,

¹ Napriek tomu, že doterajšia prax vychádza z predchádzajúcej právnej úpravy (smernice č. 2004/17/ES a 2004/18/ES, zákon č. 25/2006 Z. z. o VO a o zmene a doplnení v znení neskorších predpisov), zákon č. 343/2015 Z. z. o VO a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o VO“) vychádza zo zhodných princípov a zásad ako predchádzajúca právna úprava a taktiež je zameraný na podporu využívania VO ako kľúčového nástroja na plnenie cieľov environmentálnej a sociálnej politiky a taktiež zavedenie väčšej právnej istoty pri aplikácii jednotlivých inštitútov.

² najmä Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o VO a o zrušení smernice 2004/18/ES

kritérium č. 1 Opatrenia na účinné uplatňovanie pravidiel Únie o verejnom obstarávaní prostredníctvom primeraných mechanizmov.

TIP:

Pre ďalšie informácie ohľadne aplikovania sociálneho aspektu vo VO odporúčame nasledovné zdroje:

- [Príručka Európskej komisie o zohľadňovaní sociálneho hľadiska pri verejnom obstarávaní](#)
- [Webová stránka Európskej komisie zameraná na sociálne nakupovanie](#)

UPOZORNENIE:

Postupy a návrhy aplikácie sociálneho aspektu vo VO uvedené v tejto metodologickej príručke vychádzajú z odporúčanej praxe Slovenskej republiky, Európskej komisie a členských štátov Európskej únie. Vždy je však potrebné v rámci konkrétneho VO aplikovať sociálny aspekt v súlade so zákonom o VO a s ohľadom na predmet zákazky a podmienky plnenia zákazky, t.j. aby jeho aplikácia bola primeraná, odôvodniteľná a nenarúšala čestnú hospodársku súťaž.

Poskytovateľ NFP nenesie vydaním tejto metodologickej pomôcky žiadnu zodpovednosť za nesprávnu aplikáciu sociálneho aspektu vo VO zo strany žiadateľov/prijímateľov NFP.

2. Čo je to sociálne verejné obstarávanie?

Zameranie a ciele OP KŽP priamo podporujú princípy trvalej udržateľnosti, čo nadväzuje na podstatu spoločensky zodpovedného obstarávania - súčasného trendu v oblasti zadávania zákaziek väčšiny krajín Európskej únie.

Výhody sociálneho VO sa prejavujú najmä v nasledovných oblastiach:

- ✓ zlepšenie sociálneho postavenia marginalizovanej alebo inak sociálne vylúčenej alebo znevýhodnenej časti obyvateľstva v rámci daného regiónu/oblasti,
- ✓ pracovné príležitosti v mieste realizácie zákazky,
- ✓ začleňovanie do spoločnosti tých obyvateľov obce/mesta/regiónu, ktorí sú dlhodobo sociálne vylúčení, alebo sociálnym vylúčením ohrození,
- ✓ predchádzanie nekalej súťaži pri nelegálnom zamestnávaní,
- ✓ motivácia k legálnemu zamestnávaniu.

Všeobecne môžu byť pre VO relevantné nasledujúce sociálne hľadiská:

- ✓ podpora pracovných príležitostí (napr. pre mladých ľudí, dlhodobo nezamestnané osoby, marginalizované skupiny, osoby so zdravotným postihnutím, osoby s nízkym dosiahnutým vzdelaním a pod.)
- ✓ podpora dôstojnej práce a etického obchodovania (napr. požadovaním „fair trade“ tovarov),
- ✓ podpora dodržiavania sociálnych a pracovných práv (najmä cez vyžadovanie preukázanie osobného postavenia uchádzača/záujemcu),
- ✓ podpora sociálneho začleňovania (najmä marginalizovaných skupín a osôb so zdravotným postihnutím),
- ✓ podpora zjednodušeného prístupu pre všetkých (napr. technické riešenie stavieb uplatňujúce bezbariérový prístup osobám so zdravotným postihnutím, alebo vývoj informačných systémov prístupných aj slabozrakým alebo nevidiacim).

3. Aplikácia sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní

V rámci VO sú najbežnejšie využívané tieto **základné oblasti aplikácie sociálneho aspektu**³:

1. Podmienky účasti v rámci technickej alebo odbornej spôsobilosti uchádzača/záujemcu (§ 34 zákona o VO),
2. Špecifikácia predmetu zákazky (§ 42 zákona o VO),
3. Kritériá na vyhodnotenie ponúk (§44 zákona o VO),
4. Osobitné podmienky plnenia zmluvy (§ 42 ods. 12 zákona o VO),
5. Vyhradenie práva účasti vo verejnom obstarávaní len pre chránené dielne a chránené pracoviská (aplikovateľné len pre podlimitné zákazky), (§108 ods. 2 zákona o VO).

3.1 Podmienky účasti v rámci technickej alebo odbornej spôsobilosti

Podmienky účasti v rámci požiadaviek na preukázanie **technickej alebo odbornej spôsobilosti** musia byť nediskriminačné, primerané a musia súvisieť s predmetom zákazky. Zákon o VO definuje v § 34 podmienky účasti týkajúce sa technickej alebo odbornej spôsobilosti, ktoré možno aplikovať pri výbere záujemcov/uchádzačov.

Pri stanovení podmienok účasti je možné aplikovať aj sociálny aspekt, avšak iba za predpokladu, že plnenie zákazky vyžaduje špecifické znalosti v sociálnej oblasti. V závislosti od predmetu zákazky môže verejný obstarávateľ preverovať nasledovné aspekty technickej a odbornej spôsobilosti uchádzača/záujemcu:

- ✓ overenie, či uchádzač/záujemca zamestnáva osoby so znalosťami a skúsenosťami potrebnými pri zaoberaní sa sociálnymi otázkami zákazky alebo zabezpečí plnenie zákazky týmito osobami,
- ✓ overenie, či uchádzač/záujemca vlastní technické vybavenie potrebné na sociálnu ochranu alebo má prístup k takému vybaveniu,
- ✓ overenie, či uchádzač/záujemca disponuje dostupnými relevantnými odbornými technickými možnosťami, aby nimi obsiahol sociálny aspekt.

S ohľadom na uvedené dôkazy o technickej alebo odbornej spôsobilosti uchádzača/záujemcu možno poskytnúť jedným alebo viacerými spôsobmi uvedenými v § 34 zákona o VO, napríklad:

- ✓ zoznamom dodávok tovaru alebo poskytnutých služieb;
- ✓ popisom použitého technického vybavenia a súvisiacich opatrení, ktoré zmluvná strana zrealizovala;
- ✓ vzdelanosťou a odbornou kvalifikáciou personálu zmluvnej strany (vhodne aplikovať napr. v prípade zákaziek, pri ktorých je dosiahnutie sociálnych cieľov podmienené vhodným školením personálu);
- ✓ podrobnosťami o zamestnancoch uchádzača/záujemcu a počet riadiacich pracovníkov.

³ Okrem uvedených základných oblastí aplikácie je možné aplikovať sociálny aspekt aj v rámci osobného postavenia uchádzača/záujemcu (§ 32 zákona o VO, konkrétne tu možno zahrnúť § 32 ods. 1, písm. a), b), g) zákona o VO, ktoré sa povinne vyžadujú v rámci každej nadlimitnej zákazky súčasne s ďalšími podmienkami účasti v rámci osobného postavenia). V rámci podlimitných zákaziek bez využitia elektronického trhu je možné definovať podmienky účasti v rámci osobného postavenia v obdobnom rozsahu ako pri nadlimitných zákazkách. V rámci podlimitných zákaziek realizovaných prostredníctvom elektronického trhu platí podmienka zapísania dodávateľa do zoznamu hospodárskych subjektov, čo predstavuje splnenie podmienok účasti týkajúcich sa osobného postavenia v rozsahu vyžadovanom v rámci nadlimitných zákaziek. Z tohto dôvodu je „sociálne minimum“ priamo aplikované aj v rámci týchto zákaziek

Určenie podmienok účasti v rámci technickej a odbornej spôsobilosti s dôrazom na sociálny aspekt je **vhodné použiť iba za predpokladu, že predmet zákazky sám o sebe zahŕňa určité sociálne aspekty**. Z dôvodu zamerania oprávnených aktivít OP KŽP, ktoré nie sú primárne zamerané na sociálnu oblasť, je preto vždy potrebné skúmať túto skutočnosť a podľa povahy predmetu zákazky sa v prípade aplikovania sociálneho aspektu sústrediť skôr na **iné oblasti procesu VO** (napr. na osobitné podmienky plnenia zmluvy).

3.2 Špecifikácia predmetu zákazky

Technická špecifikácia predmetu zákazky s ohľadom na § 42 zákona o VO musí súvisieť s predmetom zákazky. Požiadavky, ktoré so samotným tovarom alebo službou nesúvisia, ako napríklad požiadavky týkajúce sa spôsobu vedenia prevádzky uchádzača, nepredstavujú technickú špecifikáciu v zmysle zákona o VO.

Pri definovaní požiadaviek na technickú špecifikáciu predmetu zákazky je potrebné vychádzať z nasledovných ustanovení zákona o VO:

- §42 ods. 1: *Predmet zákazky musí verejný obstarávateľ a obstarávateľ opísať jednoznačne, úplne a nestranne na základe technických požiadaviek podľa prílohy č. 3 zákona o VO. Technické požiadavky*

a) *zohľadnia požiadavky dostupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím a riešenia vhodné pre všetkých užívateľov okrem náležite odôvodnených prípadov; ak právne záväzné akty Európskej únie ustanovujú záväzné požiadavky dostupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím alebo riešenia vhodné pre všetkých užívateľov, v technických požiadavkách verejný obstarávateľ a obstarávateľ uvedú odkaz na príslušné právne záväzné akty Európskej únie,*

b) *musia byť určené tak, aby bol zabezpečený rovnaký prístup pre všetkých uchádzačov alebo záujemcov a zabezpečená hospodárska súťaž.*

- § 42 ods. 7: *Ak ide o obstaranie tovaru, stavebných prác alebo služieb s osobitnými environmentálnymi, sociálnymi alebo inými charakteristikami, verejný obstarávateľ a obstarávateľ môžu v opise predmetu zákazky, v kritériách na vyhodnotenie ponúk alebo v zmluvných podmienkach vyžadovať konkrétnu značku ako dôkaz, že tovar, stavebné práce alebo služby zodpovedajú týmto osobitným charakteristikám, ak*

a) *podmienky na udelenie značky sa vzťahujú len na kritériá, ktoré súvisia s predmetom zákazky a ktoré sú vhodné na opis predmetu zákazky,*

b) *podmienky na udelenie značky sú založené na objektívne overiteľných a nediskriminačných kritériách,*

c) *značka je výsledkom otvoreného, transparentného procesu, na ktorom sa môžu zúčastniť všetky zainteresované strany vrátane orgánov štátnej správy, spotrebiteľov, sociálnych partnerov, výrobcov, distribútorov a mimovládnych organizácií,*

d) *udelenie značky je dostupné všetkým subjektom, ktoré o jej udelenie majú záujem a*

e) *podmienky na udelenie značky určila osoba, nad ktorou hospodársky subjekt, ktorý žiada o udelenie značky, nemá rozhodujúci vplyv.*

S ohľadom na vyžadovanie značky upozorňujeme aj na ustanovenia § 42 ods. 9 zákona o VO, podľa ktorého, **ak verejný obstarávateľ vyžaduje konkrétnu značku, musí prijať aj inú značku**, ktorej podmienky na udelenie sú rovnocenné podmienkam na udelenie vyžadovanej značky.

- § 42 ods. 16: *Verejný obstarávateľ a obstarávateľ môžu v súťažných podkladoch uviesť inštitúcie, od ktorých záujemca získa informácie o povinnostiach týkajúcich sa daní, ochrany životného*

prostredia, ochrany práce a pracovných podmienok platných v mieste uskutočnenia stavebných prác alebo poskytnutia služby počas plnenia zmluvy. Ak verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ uvedie informácie podľa prvej vety v súťažných podkladoch, požiada záujemcov, aby každý vo svojej ponuke predložil vyhlásenie, že pri vypracovaní ponuky vzal do úvahy povinnosti týkajúce sa ochrany práce a pracovných podmienok.

Na základe uvedeného sú možnosti aplikácie sociálneho aspektu v rámci technických špecifikácií predmetu zákazky realizovateľné v nasledovných oblastiach:

- **definovanie technickej špecifikácie zohľadňujúcej kritériá prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím alebo riešenia vhodné pre všetkých používateľov,**
- **požadovanie určitej značky** v prípadoch, že verejný obstarávateľ má záujem o tovary alebo služby s osobitnými sociálnymi znakmi,
- uvedenie inštitúcií, od ktorých záujemca získa informácie o povinnostiach týkajúcich sa daní, **ochrany práce a pracovných podmienok** platných v mieste uskutočnenia stavebných prác alebo poskytnutia služby počas plnenia zmluvy.

Z pohľadu zamerania oprávnených aktivít OP KŽP odporúčame sústrediť pozornosť pri aplikácii sociálneho aspektu v rámci opisu predmetu zákazky najmä pri stavebných prácach pri definovaní technických špecifikácií zohľadňujúcich (napr. bezbariérový) prístup pre osoby so zdravotným postihnutím.

3.3 Kritériá na vyhodnotenie ponúk

Pri vyhodnotení ponúk sa použijú vopred stanovené a zverejnené kritériá, ktoré by mali viesť k výberu objektívne najlepšej a najvýhodnejšej ponuky.

V zmysle zákona o VO môžu byť ponuky vyhodnotené na základe

- najlepšieho pomeru ceny a kvality,
- nákladov použitím prístupu nákladovej efektívnosti najmä nákladov počas životného cyklu, alebo
- najnižšej ceny.

Základné pravidlá na stanovenie kritérií na vyhodnotenie ponúk sú:

- ✓ musia súvisieť s predmetom zákazky,
- ✓ musia byť nediskriminačné a musia podporovať hospodársku súťaž,
- ✓ musia byť konkrétne a objektívne kvantifikovateľné, t.j. nesmú umožniť neobmedzenú slobodu výberu a musia poskytovať objektívny základ na rozlišovanie medzi ponukami, zároveň musia byť jasné pre každého uchádzača a musia byť overiteľné,
- ✓ musia byť vopred zverejnené,
- ✓ musia byť v súlade s ostatnými pravidlami zákona o VO.

Pri stanovení váhy kritérií na vyhodnotenie ponúk, ktorá určuje vplyv jednotlivých kritérií na výsledok celkového hodnotenia, sa odporúča, aby váha pridelená kritériám na vyhodnotenie ponúk odrážala mieru už posudzovaných sociálnych aspektov v súťažných podkladoch (napr. v rámci opisu predmetu zákazky alebo podmienok účasti).

Pri priradovaní váhy je potrebné zvážiť:

- ✓ dôležitosť sociálneho aspektu pre zákazku v porovnaní s ostatnými nákladmi a celkovou kvalitou,

- ✓ vhodnosť určenia sociálneho aspektu práve v oblasti kritérií na vyhodnotenie ponúk,
- ✓ rozsah a maximálnu výšku bodov „sociálneho“ kritéria (v závislosti od predmetu obstarávania a trhových podmienok; napr. ak nie je veľký rozdiel v cenách produktov, služieb alebo stavebných prác, ale výrazne sa odlišuje ich sociálny vplyv, je vhodné prideliť viac bodov za ocenenie sociálneho vplyvu).

Určenie kritérií na vyhodnotenie ponúk s dôrazom na sociálny aspekt **je vhodné použiť iba za predpokladu, že predmet zákazky sám o sebe zahŕňa určité sociálne aspekty** ako napr. zákazka na poskytnutie služieb v oblasti vzdelávania alebo zvyšovania zručností sociálne, zdravotné alebo inak znevýhodnených občanov. Z dôvodu zamerania oprávnených aktivít OP KŽP (nie primárne na sociálnu oblasť) je vždy potrebné skúmať túto skutočnosť a v závislosti od predmetu zákazky aplikovať sociálny aspekt skôr v iných oblastiach VO (napr. predmet zákazky alebo osobitné podmienky plnenia zmluvy).

3.4 Osobitné podmienky plnenia zmluvy

Podľa § 42 ods. 12 zákona o VO „*Verejný obstarávateľ a obstarávateľ môžu určiť osobitné podmienky plnenia zmluvy, ak ich uvedú v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania, oznámení použitom ako výzva na súťaž alebo v súťažných podkladoch. Osobitné podmienky plnenia zmluvy môžu zahŕňať ekonomické, sociálne, environmentálne hľadiská, hľadiská súvisiace s inováciou alebo zamestnanosťou; ak ide o zákazku v oblasti obrany a bezpečnosti, osobitné podmienky plnenia zmluvy sa môžu týkať aj subdodávateľov, bezpečnosti a ochrany utajovaných skutočností alebo bezpečnosti dodávok.*“

Osobitné podmienky plnenia zmluvy (tiež „doložky plnenia“) by nemali byť skryté technické špecifikácie, požiadavky na predmet zákazky, kritériá na vyhodnotenie ponúk alebo podmienky účasti. Z uvedeného vyplýva, že sa od uchádzača/zaujemcu nesmie požadovať, aby preukazoval dodržanie týchto podmienok v priebehu zadávania zákazky. Dodržiavanie podmienok plnenia zmluvy by sa malo overovať a monitorovať v závislosti od ich charakteru len vo vzťahu k úspešnému uchádzačovi a to pred podpisom zmluvy alebo u dodávateľa v priebehu realizácie zákazky.

Tieto podmienky predstavujú povinnosti, ktoré musí úspešný uchádzač prijať, pričom stanovujú určitý aspekt realizácie zákazky. Pre splnenie tejto podmienky vo fáze výberu úspešného uchádzača je postačujúce, ak sa uchádzači pri predložení svojich ponúk čestne zaviazu v prípade získania zákazky tieto podmienky splniť, resp. ak sa splnenie takejto podmienky overí pred podpisom zmluvy s úspešným uchádzačom (a následne v rámci plnenia zákazky overí aj jej reálne aplikovanie).

V prípade, ak verejný obstarávateľ (žiadateľ/prijímateľ) v rámci podmienok plnenia zmluvy stanoví určité sociálne požiadavky, je potrebné, aby do zmluvy s dodávateľom zapracoval aj primeraný sankčný mechanizmus, ktorý uplatní v prípade, že dodávateľ nebude plniť svoje záväzky v tejto oblasti. Pokiaľ sú takéto podmienky plnenia zmluvy určené, je nevyhnutné vyžadovať od dodávateľa ich plnenie a taktiež ich plnenie počas plnenia zmluvy priebežne monitorovať a kontrolovať, pričom bude v zmluve jasne uvedená zodpovednosť za dodržiavanie a podávanie správ.

Z pohľadu využiteľnosti sociálneho aspektu v rámci zákaziek spolufinancovaných zo zdrojov OP KŽP sa javí tento spôsob ako najvhodnejší.

Uvádžame príklad aplikácie takejto podmienky v rámci VO na stavebné práce, kde sociálny aspekt spočíva v tom, že úspešný uchádzač bude povinný zamestnať určitý počet osôb (resp. určité % z celkového počtu zamestnancov realizujúcich stavebné práce), ktoré sú dlhodobo nezamestnané (alt. a súčasne patria k marginalizovanej rómskej komunite).

PRÍKLAD:

1. krok: Verejný obstarávateľ uvedie v oznámení o vyhlásení VO, resp. vo výzve na predkladanie ponúk v časti „Doplňujúce informácie“ a v súťažných podkladoch v časti „Zmluva o dielo“ informácie o aplikácii sociálneho aspektu vo VO, vrátane povinnosti zhotoviteľa zamestnať minimálne určitý počet osôb (resp. určité % z osôb, ktoré budú realizovať zákazku), ktoré sú dlhodobo nezamestnané v zmysle § 8 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (a prípadne zároveň patria k marginalizovanej rómskej komunite). Uvedená podmienka zamestnania sa bude vzťahovať na celú dobu realizácie stavebných prác.

2. krok: Splnenie povinnosti zhotoviteľa zamestnať minimálne určitý počet osôb (resp. určité % z osôb, ktoré budú realizovať zákazku), ktoré sú dlhodobo nezamestnané v zmysle § 8 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (a prípadne zároveň patria k marginalizovanej rómskej komunite), zabezpečí zmluvnou pokutou. Táto bude súčasťou návrhu zmluvy o dielo a bude súčasťou súťažných podkladov.

3. krok: V rámci predloženia ponúk uchádzačov bude táto podmienka vyhodnocovaná na základe čestného vyhlásenia, napr. v znení: „Vyhlasujem, že najmenej X počet osôb (prípadne X %) z celkového počtu pracovníkov, ktorí sa budú podieľať na plnení zákazky, bude pochádzať z radov dlhodobo nezamestnaných osôb (alt. ... a budú patriť súčasne k marginalizovanej rómskej komunite). Bude sa jednať o uchádzačov o zamestnanie, ktorí sú evidovaní úradom práce po dobu aspoň X mesiacov, s ktorými uzavriem pracovnoprávny vzťah v súvislosti s plnením zákazky formou zakladajúci ukončenie ich evidencie na úrade práce. Pracovnoprávny vzťah bude trvať minimálne po dobu celého plnenia verejnej zákazky. Zaväzujem sa k tomu, že pred podpisom zmluvy predložím verejnemu obstarávateľmi zoznam osôb z radov dlhodobo nezamestnaných, s ktorými bol uzatvorený pracovnoprávny vzťah v súvislosti s plnením zákazky, potvrdený od miestne príslušného úradu práce, spolu s uvedením celkového počtu osôb, ktoré sa na plnenie zákazky budú podieľať.“

4. krok: Vzhľadom na vyššie uvedené postupuje verejný obstarávateľ pri realizácii VO na dodávateľa stavebných prác uplatnením sociálneho aspektu vo VO v súlade s ustanoveniami § 42 ods. 12 zákona o VO a v prípade uplatnenia požiadavky na zamestnanie osôb patriacich k marginalizovanej rómskej komunite aj ustanoveniami § 8a zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) tým, že pri realizácii stavebných prác zmluvne zaviaže úspešného uchádzača v právnom postavení zhotoviteľa stavebných prác realizovať dočasné vyrovnávacie opatrenia.

5. krok: Pri hľadaní vhodných uchádzačov o zamestnanie spĺňajúcich vyššie požadované predpoklady poskytne verejný obstarávateľ zhotoviteľovi potrebnú súčinnosť spočívajúcu v predložení zoznamu osôb, ktoré tieto predpoklady spĺňajú. Splnenie uvedených predpokladov sa preukáže čestným vyhlásením uchádzača o zamestnanie o tom, že patrí k marginalizovanej rómskej komunite (ak bola táto podmienka určená) a relevantným potvrdením príslušného úradu práce o zaradení uchádzača do evidencie dlhodobo nezamestnaných. Ak zhotoviteľ nevyberie zo zoznamu osôb predloženého prijímateľom vhodného uchádzača o zamestnanie, je zhotoviteľ oprávnený zamestnať aj iné osoby spĺňajúce vyššie uvedené predpoklady.

6. krok: Počas realizácie zákazky vykonáva verejný obstarávateľ kontrolu dodržiavania predmetného zmluvného záväzku a v prípade jeho nedodržania uplatní sankcie uvedené v zmluve o dielo.

3.5 Vyhradené práva účasti vo verejnom obstarávaní len pre chránené dielne a chránené pracoviská (aplikovateľné len pre podlimitné zákazky)

Podľa § 108 ods. 2 zákona o VO verejný obstarávateľ **môže vyhradiť právo účasti vo verejnom obstarávaní len pre chránené dielne a chránené pracoviská**⁴ a hospodárske subjekty, ktorých hlavným cieľom je sociálna a profesionálna integrácia osôb so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnených osôb, alebo môže vyhradiť realizáciu zákazky v rámci programov chránených pracovných miest za predpokladu, že aspoň 30% zamestnancov chránených dielní, chránených pracovísk hospodárskych subjektov a programov chránených pracovných miest tvoria osoby so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnené osoby.

Účelom predmetnej právnej úpravy je efektívne prispieť k začleneniu alebo opätovnému začleneniu osôb so zdravotným postihnutím na trh práce. Možnosť vyhradiť účasť na zadávaní zákazky len záujemcom, ktorí majú štatút chránenej dielne alebo chráneného pracoviska, sa viaže len na také predmety zákazky, ktoré sú občania so zdravotným postihnutím v zodpovedajúcej kvalite schopní realizovať.

ÚVO vo svojich výkladových stanoviskách⁵ a rozhodovacej praxi k zákazkám vyhradeným pre chránené dielne alebo chránené pracoviská upozorňuje, že **nie každá zákazka je vhodná pre chránené dielne alebo chránené pracoviská, najmä pokiaľ ide o zákazky na uskutočnenie stavebných prác**, pri ktorých plnení majú zamestnanci so zdravotným postihnutím obmedzené možnosti. Z tohto dôvodu neodporúčame využívať tento inštitút v rámci zákaziek na stavebné práce. Aj v rámci iných typov zákaziek je dôležité, aby aplikácia tejto podmienky nebola naviazaná len na formálne splnenie stanovených požiadaviek, bez reálneho sociálneho prínosu.

Rozhodnutie verejného obstarávateľa o vyhradení zákazky musí vychádzať z dôsledného preskúmania, či na trhu existuje dostatočný počet subjektov (minimálne tri chránené dielne alebo chránené pracoviská) schopných realizovať zákazku.

Pre efektívne začlenenie znevýhodnených osôb na trh práce musí byť zákazka realizovaná **len zamestnancami úspešného uchádzača** zamestnanými v chránenej dielni alebo chránenom pracovisku⁵. **Pokiaľ by predmet zákazky realizovali zamestnanci úspešného uchádzača, ktorí nie sú zamestnaní v chránenej dielni alebo chránenom pracovisku, alebo by daný predmet zákazky realizoval subdodávateľ tohto úspešného uchádzača, avšak nie zamestnancami chránenej dielne alebo chráneného pracoviska, išlo by o obídienie zmyslu a účelu zákona o VO** a zároveň o konanie v rozpore s princípmi čestnej hospodárskej súťaže, keďže hospodárske subjekty, ktoré nemali štatút chránenej dielne alebo chráneného pracoviska sa VO nemohli zúčastniť a to aj napriek skutočnosti, že daný predmet zákazky nebol v konečnom dôsledku realizovaný zamestnancami chránenej dielne alebo chráneného pracoviska.

⁴ § 55 ods. 1 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

⁵ Napr. výkladové stanovisko ÚVO č. 7/2016 zo dňa 19.04.2016